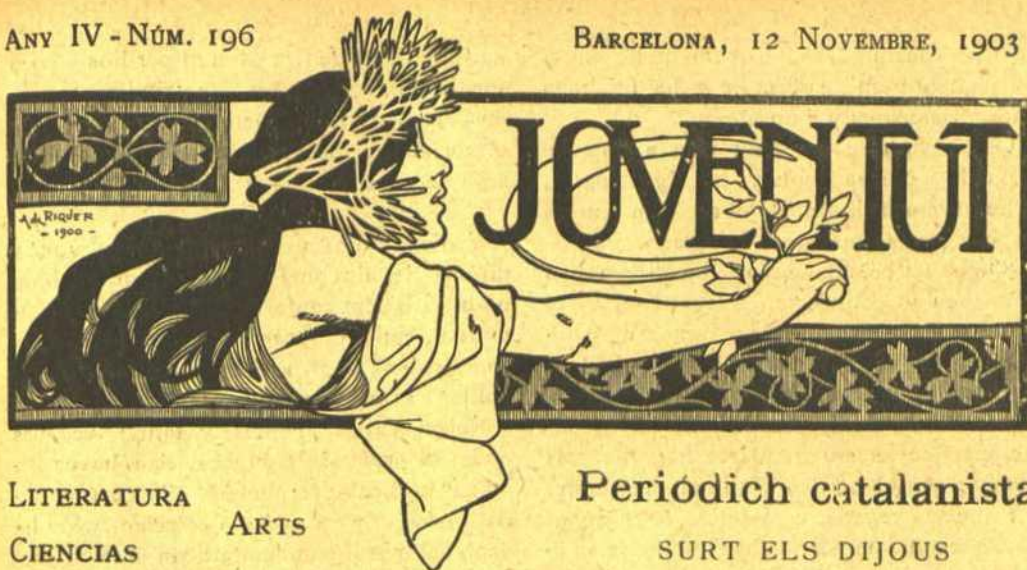

LITERATURA
CIENCIAS

ARTS

Periòdich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 »

» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

Notas d'actualitat, per Trinitat Monegal.—Aclaració, per Pompeyus Gener.—Fulla d'album, per Ignaci L. Brichs Quintana.—La Esquerra, per Miquel Argimón.—Sónni d'una nit de tardor, per Claudi Comabella.—Elegia romana, per Geroni Zanné.—Pintura, per F. Pujulá y Vallés.—En Tió (acabament), per idem.—De la cartera d'un bohemí, per Joan Mercader y Vives.—El borratxo, per Jaume Aymá y Ayala.—Filosofias en vers, per Xavier de Zengotta.—Novas.

FOLLETL:

MARINES Y BOSCATJES, per Joaquim Ruyra.—Flech 42.

MÉS ENLLÀ DE LAS FORSAS, per Bjornstjerne Bjornson.—Traducció catalana.—Flech 16.

NOTAS D'ACTUALITAT

Quina maror no ha mogut l'ukase dictat pel lliberal y demòcrata, ex-àcrata y ex-llibertari don Alexandre Lerroux, imposant Ell (prescindint de la voluntat de comitès y corporacions) la candidatura de la «Unió Republicana» qu'ha lluytat en las eleccions de regidors! Y tot ¿per qué? Perque en Lerroux ha llensat la careta ab que malament amagava sos propòsits y son caràcter.

Nosaltres trobém molt natural la conducta d'aquest senyor, al revés de lo que pensan nostres conciutadans. Y es que nosaltres sabem que sempre dintre'l cos d'un demagogh s'hi ha amagat, s'hi amaga y s'hi amagará

l'ànima d'un tirá. Nosaltres ja desde aquestas planas ho hem previst y ho hem dit ab totas nostras forsas. ¿Que'l públich no n'ha fet cas? Qué hi fa!

Poch coneixement de la massa y dels polítics han demostrat tenir el públich y la premsa barcelonins al creures qu'en Lerroux obehia a la veu y aspiracions del poble. Illusos! Es aquest el qu'ha obehit a la veu, més o menys de mando, d'aquell!

Lo més ridícul, que tot ho ha sigut bon xich, es la extranyesa dels republicans y, sobre tot, d'alguns capitosts. No podém creure que uns y altres s'extranyin y protestin de bona fe, puig fora demostrar que ni un mot saben d'història (aquesta ensenya de quina fusta son els demagochs), y que tenen molt poch senderi, puig no han sapigut coneixe en tant temps a son company e ilustre jefe. ¿Que no's recordan del manifest de las passadas eleccions, en que'l tirá ja deya pido, ruego, suplico y mando que voten tal candidatura, (en que ell hi era?) ¿Que volen fernes creure aqueixos subjefes qu'ells no son tirans rebaixats de mida ab aspiracions a dictadors?

El més franch de tots ells ha sigut en Roca y Roca, que per alguna cosa deu tenir més talent que sos companys (segons diuhen), que diguèl'altra nit qu'en Lerroux s'havia guanyat els entorxats. De general a dictador!...

Mes encara nosaltres, dissentint de tots

nostres conciutadans, trobem qu'ha sigut conseqüent y qu'ha obrat bé y ha fet bona obra a Barcelona y a nosaltres.

Qu'ha sigut conseqüent com a bon demagogh, y que sa conducta ha sigut lògica, ja ho havém insinuat. Ha obrat com qui es y sense careta, ensenyant la cara.

¿Qu'ha fet bé? Si, senyors, ho dihéu ben clar y ben alt. En efecte, el seu partit es la massa, y aquesta es sempre ignorant e inconscient, y no pot manar may, puig fora la tirania de la ignorancia, la pitjor de totes.

En segon lloch, la massa's deixa portar per caciquets de tercera o quarta fila que sols atenen a son bé particular, no al del poble.

Y aquesta vegada, com totes, la designació de candidats no la feya'l poble, sinó'ls caciquets qu'ens volian salvar. Y quina candidatura! Arreu se sentian queixas y criticas; alguns protestavan de sos companys y dimittian. Era'l prólech de lo que passaria a la casa gran, o sia'l descrédit del partit republicà barceloní.

Y en Lerroux, espantat de la seva obra (puig se diu que també havia contribuït a la confecció de la candidatura primera), fa un cop d'estat pera salvar a son partit y de pas a Barcelona qu'hauria estat *massa ben administrada* (se pot pecar per excés y per defecte), e imposa un'altra candidatura, quins noms no son tan criticats coms els altres. Y si a aixó s'hi afegeix que la candidatura dels caciquets tendia a copar la casi totalitat dels llochs, sense gayre bé deixarne a las minorias, (conducta anti-democràtica y contraria al esperit del sufragi universal), y que'l tirá Lerroux sols se proposa tenir las majorias, deixant llochs a las minorias, tindréu com sempre que'ls dictadors son més lliberals que'ls caciquets demòcratas.

Els republicans, pera ésser lògichs, y coneixent sos interessos, haurian de agraïrli la llissó y, agenollantse devant d'en Lerroux, dir: *Ave Cesar!*

De tots modos pera Barcelona y pera nosaltres ha estat un bé l'acte cesarista d'en Lerroux, puig desd'ara es un dictador veritable, un ver tirá, y en aquesta terra'ls tirans hi duran poch, y... prompte'ls vents canviaran.

Favor per favor, senyor Lerroux. Malgrat sia nostre enemich, nosaltres li devém recor-

dar que l'ofici de tirá es molt perillós y poch socorregut, y sobre tot, que molts emperadors romans foren victimas de la guardia pretoriana; y vosté avuy s'ha enemistat ab la seva de guardia.

Y d'en Vallés y Ribot, *el divino*, ¿qué'n dirém? Seguint una vella costúm, malgrat no hi estiguém conformes, diguéu: «Pau als morts», puig el gran Vallés es ja mort y soterrat baix la *primera piedra* de la casa del poble, PETRUS LERROUX.

Pobre Vallés! Tantas y tantas vegadas qu'en sa professió d'advocat deu haver demanat que condempnessin a la part contraria a *silencio y callamiento perpetuo*, y ara ha demanat que li condempnessin a n'ell mateix! Quin erro més monumental!

La historia, si es que li vol fer un gran favor, al explicar el moviment autonomista catalá deixarà de parlar d'ell, que si no ho fes aixís, ¿qué dirian las gernacions a venir del grande y divino don José Maria!

Haviam escrit las anteriors notas en vigílias d'eleccions. Aquestas se celebraren, y'l resultat tots el sabém. La candidatura tiránich-lerrouxista ha guanyat *en toda la linea*, aixafant per complert tota altra candidatura republicana.

Entre'ls republicans imperialistas y'ls regionalistas han acaparats tots els llochs del Ajuntament pera'ls que s'havia cridat a eleccions. Primera llissó: que a la lluyta electoral s'hi deu anar, pera tenir probabilitats de guanyar, ab veritable organisació, o si no tot esforços resulta inútil. Segona: que'l poble no está per mitjas tintas ni per indefinits, (independents). O son blanchs o vermells. Vol personas ab compromisos contrets, de filiació determinada. Tercera: que'l caciquisme governamental está ja soterrat, y si algun aconeximent imprevisit no's presenta, el jorn de sa resurrecció está aplassat indefinidament. Y quarta: que Barcelona está en resolta actitud revolucionaria (pacífica) contra tot govern central, y que a las actuals institucions aquí no se las hi guarda'l carinyo ni hi tenen el predomini que deu desitjar el govern y que son naturals en tot estat monàrquich.

Una nota simpática y afalagadora pera'ls

ACLARACIÓ

regionalistas y autonomistas en general, es que las forasas regionalistas no han mimvat poch ni molt, ab tot y las desfetas de las eleccions de diputats provincials y a corts: avans al contrari. D'aixó devém alegrárnosen tots els bons catalans.

Y per fi, trobém un dato molt significatiu pera'ls republicans, y es que, anant de victoria, en victoria, en plena llyuya, la massa electoral republicana ha sufert una desmembració de més d'un vinticinch per cent, que molts y molts sub-quefes están descontents y queixosos, y que la estela que deixan aquestes eleccions en son camp es gran pérdua de forasas, desunió y lo qu'es més, un llevat d'odis y rancunias dels que tardan a desaparèixe, puig se basan en personalismes. O, sigui, qu'aixó es el *principi del fi* y digna conseqüència de la tirania, arbre qu'en nostra terra no hi arrela.

En resüm, el monument a la tirania coronat per la estatua del *foraster y ex-anarquista* Lerroux trontolla, cosa que no vol dir que las simpatias per la idea republicana mimvin, no; sinó qu'es possible y fins probable que sos partidaris prenguin novas orientacions, quan menys la determinació de no voler ésser ja més esclaus, y la de no voler servir de *material inconscient* sobre'l que s'hi aixequi un trono pera'l més tiránich de tots els tirans, l'agitador demagogh.

Nosaltres esperém ab ansia'l jorn, tot volta no molt llunyá, en que una bona escombrada netejará nostre terror de tots els extranfers explotadors de la bona fe del poble, venentli ideals falsificats y prostuhidors de las bonas y sanas ideas de democracia, república y llibertat veritables. Aquest jorn el poble barceloní será digne continuador del poble dels antichs consellers y del gran Fivaller; será de nou el Poble Catalá.

En espera d'aqueix jorn de joya nosaltres, els autonomistas tots, hem de continuar nostra tasca predicant arreu las sanas y santas doctrinas de reinviñdicació de nostre poble, ensemps que las de las veras llibertat y democracia, y devém juntar tots nostres esforços pera enrunar d'una volta y per sempre'ls idols de fanch qu'avuy trobém aixecats en l'altar sant de nostra mare patria.

TRINITAT MONEGAL

Hemrebut una carta firmada per don Manel Serra y Pous, en la que aquest senyor ens adverteix (incluhintnos un retall d'un diari suís al apoyo), qu'en el monument elevat a en Servet la lápida diu:

Le 27 octobre 1553, mourut sur le bûcher à Champel, Michel Servet, de Villeneuve d'Aragon, né le 29 septembre 1511.

Fils respectueux et reconnaissants de Calvin, notre grand réformateur, mais condamnant une erreur qui fut celle de son siècle, et fermement attachés à la liberté de conscience selon les vrais principes de la réformation et de l'évangile, nous avons élevé ce monument expiatoire le 27 octobre 1903.

Doném las gracias al que'ns escriu, y devém dirli que fa ja alguns dias el doctor Joseph M.ª Roca també'ns havia transmés la mateixa rectificació. Amichs de la veritat, hem de dir que la inscripció que varem dar nosaltres (la qual sols difereix d'aquesta en lo de morir *en la foguera*), l'haviam presa de *La Dépêche* de Tolosa, la qual, segons deya, la copiava del *Journal de Genève*. Després una crònica de *La Publicidad* la publicava també sense lo de *en la foguera*. Aixó va ésser la causa de nostre erro, que rectifiquém gustosos.

Peró en quant al esperit de la cosa, queda'l mateix. Servet mori en la foguera a Champel, condempnat a ella per en Calvin *ab premeditació y alevostá*, donchs en Calvin el va fer judicar en un petit consell, y quasi donant un cop d'Estat, puig ningú volia condempnarlo sense cap motiu. Ademés, avans ja havia acusat a nostre compatrici al inquisidor del Dufinat. Y'ls calvinistas, desfigurant lo acordat en el Congrés de Ginebra, li alsan ara com a monument un trist bloch de pedra, sens estatua ni bust, ab una senzilla lápida en que fan constar que si va morir *en el foch*, no fou culpa d'en Calvin (!!!) sinó del temps! Y ells continúan essent *fills respectuosos y agraphits d'en Calvin!*

Repetimho: o sobra monument o sobra hipocresia. Aquests fanátichs que volen passar per civilisats, voldrian rentar al assessi crudel y miserable, estret de miras y malvat de cor, d'aqueixa taca de la qual *may, may* mentrés hi hagi homes que pensin y que sentin podrá rentarse. Créguins, senyors calvinistas: ab tota l'aygua del llach de Gine-

bra y afeginthi, si volen, la del dels Quatre Cantons y tota la que vulguin vostès, no n'hi há prou pera fer qu'en Calvin d'un malvat se converteixi en un héroe. Y vostès, essent *fills respectuosos y agraïts d'aquest sectari vil*, se declaran cómplices d'ell a pesar de tots els blocs de pedra picada y de totas las inscripcions que posarhi puguin.

Si en Servet tornés, els tiraria pel cap el bloc qu'han alsat a la reconada dels camins de Beausejour, y de la Roseaie.

FULLA D'ALBUM

Del natural l'he treta. Si no os afecta, no os en burléu; si fa sentir, giréu els ulls y busquéu al redós vostre una aucella inconscient y esmaperduda, y si tintineja, lliurela del parany. Jo ho hagués fet!

Tots els dias la vey a al peu de sa botigueta, seguida al portal, entre mans els boixets del coixi de puntas. Restava quieta, sens un cant propi de la seva joventut. Passava jo, fent via cap al treball, y sempre, afectuós y ab respecte, la saludava:

—Adeu, Roser!

—Adeu!— responia, fent aquell somriure que satisfeya ma vanitat.

Veya en ella tot un cel d'amor, però'm dava per content ab sols ovirar la celistia d'una felicitat qu'augurava.

La poncella anava tornantse flor, que gojós volia arrencar no pera esfullarla, sinó pera embadalirme ab sa flayre.

Y ella, sempre sola. Prou ne passava de gent per aquella botiga, mes ningú rebia un saludo tan afalagador com el que 'm concedia a mi

Las fadrinas del barri, esbojarradas, corrian, ballavan y's divertian, sempre ab la inseparable companyia d'un jovent sense cor. Moltes riallas, molts xiscles... Però la Roser, lluny d'envejarlosi aquella vida, semblava que ab sa mitja rialleta las compadis. A vol-

tas, atansántseli, la pregavan pera que s'ajuntés al vol d'aucellas bojas. Ella lluny del coixi, abandonant tan bell amich, s'hauria sentit malalta.

Cada punt, qué pensaments li guardaval Cada plech de punta, quin rosari de recorts pera esgranarlo al comptar la feyna avensadal

Estiu, hivern, primavera y tardor, quan jo surtia del meu pobre niu, sempre era ella'l primer Deu te quart del dia. Al cercar jo'l recull, ja no la vey a la botiga. Mirava al balconet del fons, y part darrera las cortinas dels vidres, la llum m'indicava que la verge també cercava'l descans.

El coixi penjava en un recó fins al mati següent, en que, al despertar de nou la donzella, altre cop el prenia fent saltironar els boixets entre sos dits.

Era'l vesprejar d'un diumenje. Venia malhumorat quan, al passar, las xavacanas notas d'un manubri'm feren girar pera veure l'aconteixement que desensopia aquella botigueta.

Profanació de la quietut! Las collas esbojarradas de la plassa giravoltavan aparelladas, callant massa, empenyentse tot callant. Un home de brusa, ab la gorra de gayrell, feya rodar la maneta del manubri.

A la bötiga, la donzella tota empolaynada seya rihent... Al seu enfront, abalansantse, un jove més ridícul qu'elegant l lensava amoretas que no envermellian, de cert, a la que reya, sense to ni so.

Vaig mirarla y vaig seguir avall, sense saludar a la que parava'l riure sabentli mal la meva sorpresa. Vaig sentir despreci per la fadrina que tant m'havia intrigat ab sa vida solitaria...

Al trobarme al llit, cansat del dia, no podia aclucar els ulls, giravoltant ma pensa entorn d'aquella flor ab espinas y aixordantsem las orellas ab l'estrident toch del manubri.

Al endemá de bon mati, passant per la botigueta, vegi a la donzella tenint sobre sa falda robas enflocadas que recusia. Saludá riallera parant el seu cant... Jo, asprament, torni la salutació.

Quin cambi! No'm semblava pas la mateixa.

Molt temps sense véurela, molt temps sense rebre'l Deu te guart que m'estarrufava vanitosament. Mirava, y sols veyia, com record d'ella, el coixi arreconat, orfe de mans que'l manejessin tot clavant agullas, tot apuntant ilusions y follias.

—
Era negra nit, pluvia y se sentia fret, per lo avensat del temps.

La llum del quinqué illuminava'l vetllador. Pels entelats vidres de la vidriera vaig reconeixre a la fadrina que seya prop del vetllador cusint roba blanca... Era ellal

Vaig obrir a mitjas la vidriera, aturantme al sentir el tranteix; vaig aixecar els ulls al balconet, y un cant de bressol va nuhar ma pregunta.

Ella, al notar ma sorpresa, restà mirantme y clogué'ls ulls.

—Adeu, Roser!—ofegant un sospir vaig dirli, fugint espahordit pel bres del infantó y pels recorts del temps passat.

—
Quan hi passo, saludo a la mare y miro al infant. No trenco ma costum.

A la plassa totes las festas balla y corre enjogassada la esbojarrada colla, fadrins y fadrinas... Mes a la botiga cap d'ells s'hi atansa a compadir a una mare y una vella mitj mortas de vergonya...

I. L. BRICHS QUINTANA.

LA ESQUERRA

Dintre'ls rengles del estol catalanista s'està debatent aquests dias la necessitat o inconveniència d'exteriorisar d'una manera franca y noble lo que podríam dirne la *esquerra* del moviment nacionalista català.

Es clar qu'en el Catalanisme es incompatible la existencia de demagochs y menja-capellans; porque'ls catalanistas avensats ho son per l'estudi y la reflexió, y com a tals posseheixen la veritable idea de llibertat, que no tractan jamay d'imposar, sinó de ferla entendre d'un modo convenient a n'aquells a quins se dirigeixen.

Mes aixó no vol pas dir que no sigui un fet de tot punt innegable qu'entre mitj dels autonomistas catalans hi figuren, y no pas

en proporció petita, individus als quins no espantan las ideas més radicals aixis en politica com en sociologia.

Aquest estat latent dintre del Catalanisme (especialment entre'ls que segueixen las inspiracions de la *Unió Catalanista*) es lo que's tracta de fer surtir a la llum del dia, pera que tothom pugui ferse càrrech de que'l moviment nacionalista català no està pas significat per un to únic, general y uniforme; sinó que, tot al contrari, es un conjunt armónich de colors distints, que pastats pel més intens amor a Catalunya, produheixen la entonació que més pot convenir a un poble civilisat.

Aquesta sola rahó seria més que suficient per'aconsellar que's manifestés palesament tan noble tendencia, que no té res de pertorbadora y que, al cap y al ultim, es un fet real y positiu, qu'avuy existeix encara que no del tot exteriorisat.

Se tracta única y exclusivament (o al menys aquest es el meu criteri) no de fer una divisió de forsas, tal com avuy s'entenem sempre aquestas divisions: se tracta d'aplegar a *tots els bons autonomistas*, pera ferne dugas grans divisions que, ajuntadas sempre per l'amor a nostra autonomia, trevallarian cada una pel seu compte en tot alló que no sigués pas fonamental a las ideas nacionalistas. Y trevallant tots en quant a nacionalisme's refereixi, aniriam preparant el jorn en que podríam combàtrens cara a cara per'assolir nostras particulars ideas; jorn ditzós pera nostra terra, porque quan aixó succeheixi será senyal ben certa de que nostres cors s'haurán ja rejoyenit veyent a Catalunya llibertada.

MIQUEL ARGIMÓN

SOMNI D'UNA NIT DE TARDOR

Al finir la carrera en Pere Serra feu el propòsit ferm de divertir-se, de gaudir de la vida y de las donas, del ayre y de la llum. Durant els seus estudis no havia tingut cap alegria digna de perpetua recordansa; ni un sol goig havia perfumat la seva ànima y transportat son cor, sedent d'idilis, als espays de las afrosidias armonias. Ni una sola vegada durant la seva vida d'estudiant, durant els sis anys de la carrera, lo imprevisit, lo somniat, lo novelesch, lo desitjat havian alegrat el seu esperit com alegran als dias els cels blaus. Com rellisca l'aygua sobre'l marbre, va relliscar sobre'l temps sa vida, sens un entrebanchi, plàcidament, com la de las pegasas idilicas y'ls pastors de las églogas. La xafogor pesanta y fatigosa dels mitj-dias ennuvolats d'estiu s'havia infiltrat en la seva ànima com s'infiltra la humitat en la terra, y com acompanyan als mars foscos els cels tenebrosos y terribles, continuament la va acompanyar.

Sis anys va viure en quietut d'esperit, sens una novela ni un idili: però aquella vida lluny d'enervarlo, lluny de trèureli foras, las hi anà acumulant. Per això al finirla, al deixar per sempre'ls bulliciosos claustres y las aulas plenas de ciencia buyda y rovellada, al veures lliure dels estudis pesants y dogmàtics, se senti fort y sà, y famolench de goig y de plaher. Y pera satisfer sa fam, son afany de viure y de gosar, resolgué entrar, com mistica donzella en un convent, en el món especial de las novelas, en el de las classes altas y poderosas, en la societat dels homes febles y de las verges cándidament impúdicas, de las enmaridadas somniadoras y de las viudas jovas y joyosas. Com héroe balzaccià somnià en honrosas innombrables conquestas femenils. En aqueix món hi veyà un pervindre hermós, ple de dolsas y senyorial delicias. Al seu devant veyà un bosch ple de flors rojas: eran las bocas qu'oferian besadas y plahers. Somniava en las marquesas y comtesas de las aristocráticas novelas; marquesas qu'en els seus entressols secrets y tebis rebian a poetas primerenchs, barbamechs, senzills; comtesas qu'en sas cambras perfumadas rebian als seus amichs mitj despulladas, hermosament lascivas...

Volia viure en aqueix món subtil y refinat sense grans passions ni grans afanys. Ab aqueix objecte's feu presentar per un amich insubstancial y fret a casa dels barons de Vallfangosa, d'antiga noblesa, dadivosos com castellans antichs, que galantment, ab sa gentilesa incomparable, l'invitaren pera'l primer ball d'aquell hivern.

Ab camisa nova y ab frach nou va anarhi en tou cupé de rodas engomadas y cotxer seriosament vestit. A quarts d'onze va arribar a la casa. A son enfront els cotxes s'aturavan, guerrerament bufavan els cavalls, y s'obrian las negras portellas en silenci. Després, un cop buyts, petava'l fuhet y'ls cavalls potejant herculiament comensavan a corre entre la fosca. En Pere Serra baixà del cotxe, y ab la cara encesa d'emoció, com una núvia, y ab l'abrich al bras esquerra, pujà la escala de gòtica barana, la regia escala tota de marbre blanch ab venas blavas com de dona. Y arribà al primer pis, en quin replà un devassall de llum profetisava divinals clarors corprenedoras. La porta era oberta, y vora d'ella un *groom* de vermella cara y ulls grisos, demanava'l nom als qui pujavan, recullia sos capells y abrichs y entregava una contrassenya pera poderlos recullir després.

Nirviós y tremolant com quan seya en l'aislada cadira dels exàmens, entrà en Pere Serra a la sala. Toyas de llum d'irisats colors penjavan del sostre, com rahims d'una gran parra; y la llum s'escampava triomfadora arreu de la sala, entonant daurat himne, boja, alegre, ubriagada de sa propia orgia y banyantse en la llum las parents, tapissadas de sedas clarissimas, apareixian regiment lluhentas. La llum, voluptuosa, com caricia de gat, s'amagava en els plechs dels richs cortinatjes, reya en ells miralls d'antich march, besava la tova catifa rosicler y'ls mobles venerables de la velluria; y atrevida y diabòlica besava'ls collars que cenyian els femenins colls suaus, y'ls solitaris que com inmensas llàgrimas penjavan de las complicadissimas orelles; besava las polseras hont las esmeraldas aviciavan y'ls rubins mostravan sa vergonya; besava'ls anells hont las perlas malaltas y tristas recordavan las flors tropicals dels hirvenacles y las tendras comtesas *pompadours* en els seus *boudoirs* rodejadas d'esclaus antillans y de poetas; jugava ab els

flonjos cabells com els remes ab la escuma, y jugava ab las dents blanques, com las gotas de rosada jugan ab las flors de jessami, arrencantne deliciosas espurnas.

Un cop en la gran sala, cerimoniosament saludá als barons y a una familia coneguda seva. Doná una volta y vegé a uns quants amichs ab quins parlá, y a algunas conegudas a las qui saludá inclinant el cap. Després eixí a la tribuna, decorada *modern style* preciós. Un xich marejat per la molta llum y pel soroll dels joves y las jovas, segué en una butaca y contemplá ab els ulls molt oberts el cel negrench, rublert d'estrelles.

La orquesta preludiá; vagas cadencias s'escamparen solemnes per la sala; las jovas somrigueren; el seus ulls, com ideals gotes, s'ompliren d'alegria, y'ls seus pits, misteriosas urnas, tremolaren com capolls al vent. Somniavan despertats, y en sos somnis fruhian el plaher de las abrassadas cortisanas. Pressentian, en lo més pregón dels seus sentits, gaudiments inefables y subtils, refinats y nous, goigs que las omplirian de desitj y que per un moment descobririan l'ignorat plaher de las afrosiadiacas comunions.

La orquesta callá; las parellas s'anaren formant alegrement, mentres las verges seguían somrihent y las casadas ansiosas de fruhir y las jovas viudas admirables mostravan veladament sas linias puras y prometian ab sas bocas rojas, y rodonas com estrelles rojas, delicias picantas y atractivolas.

En Pere Serra, fanyós de viure y de gaudir, cercá parella y la trobá. Era una dona alta, ben formada, ab admirables ulls y boca grossa, sensual, luxurianta. Mostrava sobre un vestit a linias blancas, negras y grisenas, un pit blanch com d'estatua, fort y ple, evocador de goigs inexplicables y d'espasmes sublimes. Va ballar ab ella'l primer ball de tots, y tenintla en sos brassos, arrossegantla, bevent sa flayra y respirant son alé, va disfrutar voluptuos suplici. Tot ballant, ella s'entregava, s'oferia, s donava com cortisana al contemplar diners, brindava'l seu cos al ballador y s'introduhia carinyosa fins al fons dels brassos que sentia que la estrenyian y la desitjavan. Ballava ab cos y ánima; s'entregava a la música y al home que li feya sentir el goig d'aquesta; s'oferia, com monja al Senyor, als llabis que veyá arrán

de boca y als ulls que la inondavan de claror. Y en Serra, tenintla abrassada, senti que la sanch se li encenia com la terra al estiu, y que'ls muscles se li omplian de delicias cadenciosas, y que se li posavan tivants els nirvis joves y excitables. Aquella dona'l possessionava del món dels seus somnis, de las tendras aventuras desitjadas, dels idilis aymats... La música callá, y las parellas jovyosas se desferen.

En Pere Serra necessitava ayre. Com després d'haver contemplat molta claror se desitja la fosca, després d'haver tingut aquella dona, d'haverla possehida durant un ball, d'haver sentit sas carns y sas caricias veladament donadas, desitjava fresquivola quietut, calma tranquila. Pausadament se'n aná a la tribuna, solitaria com esglesia al vespre, quasi fosca y plena de poesia y repós. L'ánima refinada dels bells mobles de fustas orientals y extranyas robas s'escampava contenta per l'ayre, satisfeta d'aquella solitut, d'aquell ambient del qu'en Pere Serra s'aconsellava.

Va mirar al carrer: dugas fileras de negres cotxes s'estenian paralelamente a las aceras, sobre l'empedrat, illuminant ab sos fanals encesos las fatxadas de las casas. No feya gens de fret ni un alé d'ayre; era una nit d'estiu en mitj de la tardor agonitzanta.

Contemplant als cotxers, l'ánima d'en Pere Serra s'ompli d'una tristesa melangiosa. Els hi tenia llástima y enveja: llástima porque'ls veyá en sumissió perpetua, com esclaus; enveja porque'ls veyá confidents d'aventuras y orgias. Se recordá d'un qu'havia conegut en un café una tarda d'hivern aixuta y freda y que alegrement li contá sa feyna en aquells dias. La seva mestressa, la senyora a la qui ell servia, havia fundat ab altrás cinch amigas una missa negra setmanal. Cada dimecres se'n anava en cotxe a una casa isolada, al mitj del camp, en plenas aforas. Allí acudian sas amigas, y mentres els seus cotxers las bescantavan desde'ls pescants, ellas en cambras misteriosas e ignoradas dansavan dansas bojas y secretas, y oficiavan en rojos altars. Y devegadas, a n'aquellas missas infernals en las que's bevia sanch y fel y llágrimas, hi conduhian verges de quinze anys, que al eixirne tenian els ulls nimbats de morat, com els arbres en certas postas de sol.

Recordava aixó en Pere Serra, quan senti

que una mà s'apoyava en sa espalllla. Era una mà d'ella. Se miraren en profund silenci llarga estona, com temerosos de dir lo que volian abdós y abdós desitjavan. Ell estava segur de que aquella dona desitjava son cos y l'esperava; ho coneixia en el mirar lasciu d'aquells ulls negres y en el gest magnífich d'aquella boca. Era una hermosa dona; sa figura recordava la de las cortisanas atenienças; son pit fort y nu semblava invertida rosa blanca quina tija era'l coll...

Ella fou la primera d'enrahonar. De sa boca adorable comensaren a surtir paraulas com surt l'aygua de las fonts, seguidament, suau, ab etern ritme. Li preguntá mil detalls, qui era, qué feya, qué esperava, com pensava viure y quina vida havia fet avans; li preguntá si aymava y pretenia, si tenia dona ab qui somniar o a qui besar, y, tenint-la, si l'aymava o solzament la volia per son cos, per sas carícias o per sas estrambóticas ideas. Ell a tot contestá, e ignocentment li digué la veritat; ni una mentida eixí dels seus llabis esblanquehits per la passió febrosa que neixia en sa carn y en sa sanch, en son cor y en son cervell.

Aquella dona ab sas preguntas claras y atrevidas li semblava diabólica, però espléndida. Era l'últim rebrot d'una familia, era flor de luxuria, hereva de mil passions voluptuosas. A una gran elegancia unia un cos ardent, y aquell cos ardent tancava un'ànima malalta y decadenta. En ella finian una familia y una rassa, familia adinerada y rassa artista. De sa mare havia heretat la elegancia y la flebesa, de son pare las passions y ls diners. Al extremat misticisme matern s'havia unit la sensualitat inmensa de son pare, y per'xó ella era misticament carnal. S'havia casat als divuyt anys, y als vint ja era viuda. El seu espós havia mort després d'ubriaganta agonía; son cos, feble com el de las flors, no havia pogut resistir las ansias sensualment bojas d'ella. Com moren las onas en las rocas, cayent sobre ellas suauement després de la topada, aixís son cos morí sobre'l cos voluptuós de sa muller. Y aquesta, un cop mort, trobantlo hermós en sa palidesa de cadavre, se l lensá sobre d'ell y'l besá en els llabis morats y sense vida, mentres els grochs ciris tremolavan de por y de temensa. Era un sacrilegi, ho comprenia,

peró aquells llabis, ja sense desitjos, li feyan recordar tots els plahers gaudits en dos anys, com els frets dias hivernals fan recordar l'estiu. Comprenia que alló havia sigut profanació, violació, pecat, però al ensemps havia sigut delicia inexplicable aquell counubi de carn morta y carn viva. Com al capvespre's barrejan la fosca y la claror, en el silenci tetric de la cambra hont els ciris cremavan grogament, els impulsos de la sanch se barrejaren ab els recorts de l'última ranera de l'agonia.

A la gran sala la dansa continuava; las parellas, confosas, s'entregavan a las vivas cadencias de la orquesta com s'entregan al vent las fullas mortas. Era una alegria triomfal; tòt era festa y somriures; els vells quadros patinats pel temps, contemplantho, somniavan abellsigles soterrats y abels antichs abats y damiselas. A la tribuna'ls sorolls de la orquesta hi arribavan sordament, com els lleus trons a dintre las cambras ben tancadas. Allí tot era repós, y'ls bells mobles permancexian impassibles donchs sas ánimas senzillas y femeninas no arribavan a capir la dolcesa del bressarse al compás d'aquellas cadencias, mentres somniavan ab las actrius de cabells rojos que sobre'ls seus germans escatlian d'art y d'afeccions ab els seus autors favorits, com antichs lluytaders al eixir dels circhs del seus ensomnis.

Y en Pere Serra sentia vora seu el cos uberrim de la dona ardenta, de la refinada passional, del simbol luxuriós per excelencia, de la flor lasciva, del capoll de pecat, del vici viu; sentia vora seu el cos magnífich de bellesa clàssica, y'ls dos ulls qu'eran dos pous de miradas, y'l nas com dit de tisica, y la boca com badat llombrígol; sentia al seu costat un cos viciós, desitjos de fruhir y d'entregarse, de riure bojament y de rendirse. Y pel seu cap febrós passá tota sa historia, y contemplá la teoria sagrada del seus somnis que arribava per fi al temple ansiat. Tot son afany d'idili y de novela, d'aventuras y amor, anava a realisarse, finalment!...

Y quan, ja abrassats, anavan a entrar en la noble arcoba dels barons, las parellas desitjosas d'ayre y frescor invadiren bojament la tribuna, impedit l'idili voluptuós, l'aventura somniada y desitjada.

CLAUDI COMABELLA.

ELEGÍA ROMANA

A llunyas terras fuig la Jovenesa
las alas extenent: demunt la boyra,
sa dalla branda la Tardor marcida
segant cabells y fullas.

Dolsos esplets primaverenchs, ohiume.
¡Qué tristos ara os veig y qu'enganyosos!
De la groga Tardô a qui menyspreuhareu
guaytéu l'aspra revenjal

Y vosaltres, companys qui foreu joves
y aymavau l'alegría, no adonantvos
dels vents de la Tardor que'l bosch assecan
dels vint anys joventfols;

Vosaltres qui dè murta coronareu
de las hetayras las aymadas testas,
besant llurs bocas rojas quan glatian
obertas de luxuria;

Vosaltres qui ab la pensa enterbolida
heu guaytat somrihent dintre las copas
del vi revifador lo nota báquica
que bull con sanch novella;

Vosaltres, héroes forts d'altas nissagas
qui dels reys barbres vils esclaus ne fereu
y devant las mercés de Roma augusta
d'ergull vos estremireu,

Com cau giravoltant del sech brancatje
d'encarbonadas fullas groguench núvol,
així ara llensaréu per vostra via
grapats d'ilusions mortas.

Allunyéu de la pensa las miradas
de las verges cercant dins horts flayrosos
rosas pera embaumar llurs cabelleras
que'l pur oreig esbulla.

Oblidéu, com recorts que'ls anys mustigan,
veus qu'omplenar podrían la deu mágica

que abeura als grans poetas y als grans músichs
si vivas retornessin...

Aymadas veus que'l dols secret clohían
d'obrir dels mons daurats las portas blavas,
mons hont floria'l bes, alé de Venus,
d'Eros queixa somortal

¡Oh vell Anacreó, deixam ta lira,
que la meva vibrar no pot suaral
En sas cordas torsadas, la má trémola
gemechs tan sols hi troba.

Y jo voldría encara ab las despullas
dels boschs de nostras vidas que's marceixen,
teixir d'antichs recorts una corona,
ramell de perpetuinas.

Corona que ab clarors de llarch crepuscle
illuminés nostra esblaymada posta
quan las Parcas el fil de nostra vida
ab má segura tallin;

Quan bramuli Plutó dessota terra
y'l vell barquer d'esblanquehida barba
solcant las ayguas de la Estigia'ns dugui
al regne de las ombras...

Mes debadas daleixo: com boyrinas
qu'Helios dispersa ab sos torrents de flama,
així la Mort la remembransa allunya
de nostras horas bellas.

Bolvas som! Acotém la testa blanca
y guaytéu a la Terra que'ns estima
y vers son sí'ns atráu. Ella perdura.
La Jovenesa es folla.

GERONI ZANNÉ

PINTURA

EXPOSICIÓ NONELL.

Pochs artistes hi há que com en Nonell hagin estat tan combatuts, si bé privadament y no en públich, perque en Nonell ha sigut innovador en aquesta terra, y la ignorancia, qu'odia als innovadors, es no obstant amiga d'espatarellar a la menestralalla, lo que logra fent veure que mira ab bons ulls lo que a n'ella la esvera y li dona neguit.

D'en Nonell s'ha dit tot; s'ha dit que no sabia dibuixar, que ve a ésser com dir que no coneix las lleys de la rima un poeta que no tracta de fer versos; s'ha dit que no sentia'l color, qu'era extravagant, qu'era monoton... y pera dirho tot, se'l ha criticat per la seva persistencia en fer gitanas y gent pobre, com si l'artista no tingués el dret de sentir lo que volgués, y com si hi hagués en aquest país altra cosa de caràcter: aquest, el país clàssich de la *xaroneria* y del pauperisme perfumat o recubert de crostas, que pel cas es igual.

Val a dir que l'animadversió qu'en Nonell hagi despertat entre'ls comptats que tenen la bona fe d'ocuparse d'art aquí, malgrat sigui pera reventar tot lo que aspiri a quelcòm d'elevat per sobre del nivell general, té una excusa, no molt artistica però si molt barcelonina: en Nonell es antipàtich. Y ho es perque, revolucionaria com es la seva ànima, té una rialleta sarcàstica pera cada una de las vulgaritas elevadas al trono del geni per las llumaneras del terror; té una frase fiblantia pera cada patum, un gest de despreci pera cada mitjanja presumtuosa. Senyor, Deu nostre! Aixó es pecat mortal en la terra dels intangibles!... Y a més—donchs *ells* ho diuen deu ésser cert—l'antipatia d'una persona resta qualitat de bondat a l'obra... Es molt catalana... de l'actual época del esclavatje aquesta manera de concebir!

Quan s'ha agafat la ploma ab l'intent d'alarbarlo, se l'ha calificat de poeta de lo negre, de pintor de lo trist. S'ha volgut dir ab aixó que'l decadentisme l'havia subjugat, qu'era un fugitiu de la vida, un aymador de la negació. Aqueixas apreciacions son fillas del concepte equivocat que del pessimisme's té per la majoria. Hi há un desconeixement absolut de la llei del contrast. S'ignora que, quant més s'estima la vida, més *sensaciona* lo que la nega; no's vol recordar que qui més parla de mals y s'atura a analisarlos es precisament el metje, perque vol curarlos; no's té present que'l pessimisme que porta l'agror a dintre de tot, s'exteriorisa generalment ab la rialla, es humorista per exelencia, *moqueur*, burleta; y que'l que marxa per la vida com per un camí de flors, ab l'ànima alegre y desitjosa de plahers, s'atura sovint devant de lo

lleig, de lo innoble, de lo fastigós, y ho se n'ya... pera que sigui tret y allunyat.

Es aquest el Nonell tal com jo'l sento.

Las gitanas posan ab el cap cot, aclaparadas, aixafadas com per una maledicció pesant sobre llur rassa; traspüan llurs vestits y carnaduras, miseria, ronya, y mesquinesa d'esperit. Hi há dintre d'aquells caps tempestas d'imaginació meridional, però dels ulls d'aquells cranis no'n eixirà ni un sol esguart cap al esdevenir, cap a la llum indecisa de lo Anhelat... ¿Voléu cant més hermós a la vida? ¿No vos fa fredat contemplar la baixa humanitat, las despallas de lo qu'existeix per inercia, sense cap forza interna qu'ho impulsi y sostingui? Donchs, camineu endavant,

EL QUADRO D'EN XIRÓ.

Si no coneguessim a n'en Xiró per son primer quadro *Fantasia Nietzscheana*, de quina empenta sols els migrats poden dubtarne, el coneixeriam pel que ab el títol *La mort del Sol* ha exposat a ca'n Parés; y'l coneixeriam com a artista de valua y com a profund pensador, si cal afegir aixó un cop dit qu'es un artista.

En Xiró ha progressat. Tal es la impressió que n'he tret de la visió de son darrer quadro en lo referent a la técnica. Mellor pera ell, donchs aixó li facilitarà'l treball d'exteriorisació de sas concepcions. No per aixó val als meus ulls més de lo que ja valia. La concepció de la *Mort del Sol* es pera mi tan gran com la de la *Fantasia*: si a primera vista pot no semblar aixís, es degut a la grandiositat del títol de sa segona obra.

El sol a la posta, mort de sa propia mà; las ombras de la nit envoltant la lluna galopant per l'espai anant vers ell. Ab la mort de la llum pren forma tot lo desagradable de la vida. Heusaquí en síntesis l'ànima del quadro. Hi há molt y molt més dintre d'ell, que sols en ell pot llegirse, que no es possible exteriorisar ab la ploma, y precisament per aixó té rahó d'ésser el quadro: perque transmet determinadas sensacions del domini de la pintura.

En Xiró no ha demostrat ab son quadro ésser solzament pintor, sinó adhuch tenir gran cultura. Es un plaher, *rara avis*, poder dir aixó: es un verdader plaher. Tant de bo fos un exemple a seguir per molts!

Phura
Mies

EN TIÓ

VII

Quan va sortir de la presó, la seva dona l'esperava. Entraren a vila de nit. Durant tot el camí, tot just si en Tió va dir dugas paraulas. Se'n anaren a casa seva y's ficaren al llit, y després d'estimar-se, dormiren un son dols, com de molt temps no havian pogut trencar. Semblava com si no hagués passat res en el curs de la seva vida; ans els semblava que aquesta s'havia endolsit.

Al dematí, quan se llevaren, en Tió corre-gué a la finestra, guaytà al poble, del que's veyan, las teuladas, y somrigué ab un somris irónich, d'aquells qu'amagan una cosa em-peró advertint que no trigarà gayre a ésser mostrada y que'ns sorprendrà. Després clo-gué'l puny y l'allargà cap al poble, com si'l volgués deixar caure y esmicolarho tot... Y surti cap a la pedrera a cercar feyna.

Tres dias feya que hi trevallava. A la nit del tercer no volgué ficarse al llit pretextant qu'havia de sortir; y malgrat el fret, obri la finestra de bat a bat. Feya lluna: una lluna freda que s'extenia sobre las teuladas pro-jectant negras ombras, y sobre la badia fent cabrejar las ayguas y llumenant els vaixells que's gronxavan al pes de sas arboladuras in-trincadas.

De colzes a la finestra, restá forsa estona guaytant el paisatge ab ulls feréstechs. De sobte s'aixecá, y extenent els dos punys, més descomunals que may, com inflats per tot el seu odi, cridá:

—Brétols, brétols, brétols!!...—

Y na Maria que restava allá, en una cadi-ra, embolcallada en una manta, li digué aixecant-se esverada:

—Beneyt Tió... Maria de Deu!... Ets be-neyt, Tió!—

Y en Tió's va girar sobtat cap a n'ella, de la que no's recordava, y se la guaytà com qui per primera vegada veu una cosa sorpre-nentá. Pel seu front passá la idea de la presó altra volta: d'una presó quin mal consistia en estar separat d'ella, de na Maria...

Hi hagué un moment de silenci; després ell se passá las mans per la cara, se las ficá a las butxacas, prengué l'ayre tranquil de sempre y murmurá, mirant al poble y des-prés a n'ella:

—No t'ho agrahirán pas els brétols!

—¿A mi agrahir? ¿Qué agrahir a mi? Be-neyt Tió!

—No t'ho agrahirán pas els brétols!—

Y en Tió's guaytava a la seva dona fixa-ment. De sobte s'abalansá vers ella, la pren-gué en sos brassos, la petonejá fort, ben fort, y arrencant un gros plor, un plor com may en sa vida llevat de quan era criatura havia arrencat, digué sanglotant:

—Redeu, Mario, si no t'estimés tant!!...—

F. PUJULÀ Y VALLÉS

DE LA CARTERA D'UN BOHEMI

Seguint ma vía pels carrers d'un poble,
veig la finestra d'un casal runat,
miro vers dintre, y al demunt d'un moble
veig una imatge de Jesús clavat.

Sobre una caixa, agenollada, besa
una velleta del Sant Cristó'l front;
cuydant al fill de sas entranyas resa:
sens ell ¿qué fora, tota sola al món?

Un vas ple d'oli hont una llantia sura
deixa la cambra que impressiona'ls cors:
es el crepuscle d'una nit futura
plena d'angunias, de sospirs, de plors.

Vull allunyarme, pro'l misteri'm crida;
plora la mare y'l seu fill també.
Sembla que's diguin: «Si tu perts la vida,
ab tu la vida jo també perdré.»

Vaig allunyant-me capficat y ab pena
del tétich quadro qu'he tingut devant,
y ab el misteri que ma testa omplena
fujo del poble emocionat, pensant:

Quí sab si'ls ayres de llunyanas terras
han fet que creixi d'aquell sér el mal!
Tal volta'l pes de malehidas guerras
han sigut causa d'eix moment fatal!

JOAN MERCADER Y VIVES

EL BORRATXO

Las ombres del capvespre comensavan a invadir l'estret carreró; el sol, anant cap a la posta, llumenava débilment las torratxas y ls terrats; el cel, tenyit de carmi, semblava encendres. Las sirenas de las fábricas vehinas, ab to estrident, acabavan de dar la senya de plegar, y l'atabaladora remor de la fábrica de filats y ls cops de mall de la fundició pararen a un mateix temps. Y l'estret carreró, poth avans quiet y solitari, s'veya invadit d'homes que vomitats per aquelles fábricas anavan carrer amunt uns, y carer avall altres, deturantse'ls més cansoners en la propera taberna.

La Encarnació, amagada darrera la cortina del balcó, tristament ho contemplava. Havia vist a son pare surtir del taller, anarsen ab sos companys de cada tarda y encauharse en la taberna del cap d'avall del carreró. Y'l cor li pantejà ab forsa, li espurnejaren els ulls, y dugas llágrimas molt grossas rodolaren per sas molsudas galtonas. Sos prechs no havian servit de res. Com cada vetlla son pare havia anat a la taberna. Y seguit, seguit, son cervell s'endinzá en pensaments tristos. Mentres havia viscut sa mare, son pare no s'havia deixat guiar pels companys, y si alguna volta anava ab ells a la taberna era pera eixirne prompte. Mes, desde que sa mare era morta, hi anava cada vetlla y no'n surtia fins que'l vi li havia trastornat el cervell, y moltes voltas fins que l'en treyan. A sa filla no la escoltava, ni la creya, ni la temia; y ella patia y plorava.

Aquella vetlla la Encarnació va estarse al balcó fins tart. Apoyada de brassos a la barana, acaronat son rostre pel bes suau del ayret qu'anava accentuantse més com més la vetlla avensava, rumiava cóm trobar el medi d'alleugerir sas penas; y després de molt pensar, sols un ne trobá de rahonable: *ell*!... Però aquest la espantava.

Ab tot, sentia son cor inclinat vers aquell home que la perseguia constantment ab miradas de foch, ab parauletas amorosas; sentia que una forsa extranya l'atreya cap a

n'ell y li feya escoltar, seriosa per primera volta, aquellas paraulas que may havia trobat escayentas en boca de cap home perque cap las hi havia ditas ab tanta dolcesa; sentia'l desitj de tornar a conversar ab *ell*, com la primera volta que's vegeren... Y aixis pensant, mirava fixament al carrer, cap a la propera cantonada, desd'hont *ell* la esguardava cada vetlla.

En tant la fosca de la nit regnava en l'estret carreró, y la feble y oscilanta claror dels fanals la omplia d'ombres bellugadissas. A la taberna d'enfront havian tret dugas taulas al carrer, y bon nombre de concurrents las rodejavan fent la manilla y buydant gots de vi y d'ayguardent. Els de la carniceria de més avall, havent endressat la tenda, reposavan asseguts al peu de la porta, y la vida y animació renaixian per tot arreu.

Desde son balcó, la pobreta Encarnació ho contemplava, y cada un dels tranzeunts que venint del cap d'avall del carreró passava pel devant de casa seva, li semblava qu'era *ell*, y a cada un rebia una nova decepció.

Tot d'una son cor sotraquejà sorollós, y ls ulls li espurnejaren. L'havia vist: era *ell* qu'avensava calmosament carrer amunt, ab els ulls fits en son balcó. Era *ell*, si, era *ell*; no hi havia dubte.

Ab quin pas més lleuger caminava la Encarnació pera fugir prompte de las miradas dels botiguerets vehins, que, tot prenent la fresca, escorcollavan fins el més petit moviment del infelis que passava!

Quan hagué trencat de carrer, respirá; mirá endarrera, y sos ullets blaus se trobaren ab els d'*ell*, que la seguia; y roja y avergonyida, segui carrer amunt, fins a la font.

—Noya—senti qu'ell li deya baixet, baixet, tot apropántseli. Més ella no contestá.

—Encarnació!—feu ell altra volta, en tant qu'ella tornava a empendre'l camí de casa seva.

—Senyoreta—digué ell alashoras:—Fasim l'obsequi d'ohirme un moment.

—Jo?

—Sí, senyoreta.

—Digui — respongué ella sens aturarse — digui.

—Vosté ja sab qui soch jo, ¿no es cert?

—Tant com saber qui es vosté...

—¿Peró'm recorda?

—Sí, senyor.

—Donchs ja veu—digué ell posántseli al costat—que no fa pas quatre dies que la coneix. Desd'aquella tarda que la vaig veure a casa d'aquell amich meu... ¿recorda?

—Recordo... sí.

—Donchs, desd'aquella tarda, no sé qu'es lo que'm passa que... No sé cóm dirli... Sempre més la he tinguda fixament dintre del cervell. ¿M'entén, Encarnació?

Y, aixó dihentli, se la mirava fixament, com escorcollant en el rostre d'ella l'efecte qu'havien de produhirli aquelles paraules.

—Diguim: ¿vosté s'ha recordat tant de mi?

La Encarnació baixá'ls ulls, mirant fixament a terra, y la rojel li pujá novament al rostre. Y tant com se'n havia recordat!

—¿Qué'm contesta?

—¿Qué vol que li digui?

—Escoltim. No es sols el pensar continuamente en vosté lo que'm martiritza, no, sinó que... ¿no s'enfadará?... Sento que la estimo!

—¿A mi?—feu ella, reprimint la rialleta de goig que anava a eixirli als llabris.

—Sí, bojament, ab una estimació que may havia sentit per ningú. Encarnació, escoltim. Jo a vosté no la estimo lo mateix que'ls altres homes estiman a las altrás donas. La estimo perque la coneix, y sé qui es... ¿Qué'm contesta?

—¿Qué haig de contestar, pobra de mi!

—¿Y no ha sentit per mi cap simpatia?

—Els homes... son tan falsos... tots els homes!...

—Li juro, li juro per lo que vulgui!

—Sí es...—«Si es aixís, soch seva», anava per dir ella seguint els impulsos de son cor; mes no acabá. Sos ulls havian ovirat un home que, descrivint enormes essos y ensopegant a cada pas, caminava carrer amunt; y abaixant el cap, ab els ulls plens de llágrimas, la pobrissona Encarnació fugí avergonyida. Era son pare.

—Encarnació!—li cridá'l jove.

—Deixim, deixim!—respongué, allunyantse y plorant, desesperada.

En tant, el borratxo seguía carrer amunt, ensopegant a cada pas, tambalejantse descompassadament, amenassantirata la canalla, que rihent y atormentantlo'l seguian; aven-sava malehint y parlant en alta veu, posantse bé la gorra que li queya cap endevant tantantli'ls ulls. Y'ls vehins, desde'l peu de sas botigas, se'l contemplavan ab estúpida mirada y la rialleta als llabris.

Tot d'una'l borratxo ensopegá, y donant dos o tres passos llarchs, caygué sobre las duras pedras del carrer, tot recargolantse, mentres que per sa boca surtia la vinassa, espessa, tufosa.

—Reynal—cridá una vehina, acudíntli pressosa.

—¿Qui es?—preguntá ell, que s'hi havia atansat.

—Un borratxo—respongué un altre.

—¿Un borratxo?

—Y quin cop de cap ha pegat!—seguía dihent la vehina.

—¿No es en Quim?

—¿Qui?

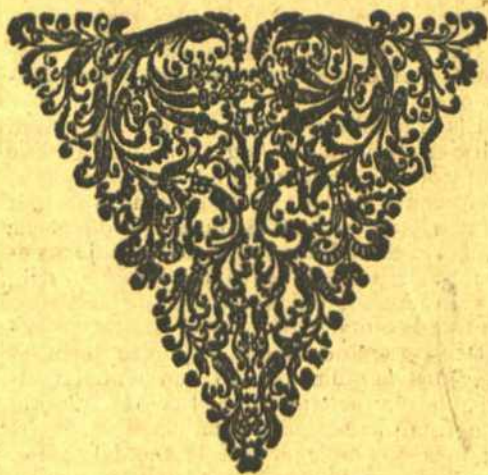
—¿El pare de la del tercer pis?

—¿Qui es?—preguntavan encara.

—Res, un borratxo.—

Y'ls vehins, després de mirársel compas-sius, escupian y s'allunyavan.

JAUME AYMA Y AYALA

FILOSOFÍAS EN VERS

Al meu distingit amich l'intelligent escriptor Frederich Pujulà y Vallés.

I

UN AMICH

Els amichs que jo tinch vaig volé un día
contarlos d'un a un y ferne tría;
peró quína no fou la meua pena
quan vegí qu'entre tots sols ne tenia
dotze vegadas menys que una dotzena!
Sols un d'entre tots ells vaig reconeixe
qu'era un verdadé amich: un que no'm deixa
y procura per mi, un que m'anima
en la vida ascendent. El vaig coneixe
el día que vaig neixé.

Que m'estima
bé ho sé bé prou; no cal pas que m'ho diga
que com ell no tindrè ni amich ni amiga.

Aquest company fidel que may me deix
¿sabéu quín amich es? Soch jo mateix.

II

EXPERIENCIA

Ab un vell l'altre día conversava.
Atent y respectuós jo m'escoltava.
son eloqüent discurs ab gran paciència.
El pobre home's queixava

de que als joves ens manca la experiència.
—Si durant vostra vida sapiguessiu
del modo qu'heu d'obrar, y sempre obressiu
posant un xich de compte en fer las cosas,
no os punxariau quan collir volguessiu
del jardí de la vida algunas rosas.
No creguéu que las penas qu'he passadas
las tornés a passar, si las anyadas
que com un fardo a sobre meu tragino
me tornessin la edat d'altras diadas...—
Així opinava'l vell, y així jo opino:
sols que no entench ni he pogut may entendre
per qué l'home caduch no vol comprendre
que'l tenir experiència molt ens costa
y de res ens serveix, puig l'hem d'aprendre
quan ja'l sol de la vida va a la posta.

III

EL DIFUNT

—Quan la Ciencia hi ha fet tots els possibles,
a la má del Destí s'ha de deixar.
¿Creyéu potser qu'han d'ésser infalibles
els medis de que'm valch pera curar?
El malalt se'ns ha mort. No'ns hem de planye
perque sobtadament aixís ens deixa.
Aquest es son destí o sa sort extranya...
—¿Pro de qué ha mort, doctor?

—Del mal de neixé —

XAVIER DE ZENGOTITA.

NOVAS

Han triomfat set regionalistas en las elecciones municipales celebradas el passat diumenge.

Els republicans lerrouxistas se vantan d'haver obtingut ells la gran victoria perque han tret més regidors. Fa pena verdaderament veure l'esperit de partit tan entronisat en aqueixa lluyta per'assolir els alts llocs de la casa comunal, a quina autonomia ja atenta tot aquell que hi entri ab color politich, desvirtuant son únic caràcter de representant de la ciutat.

Deixant aixó de banda, lo cert es qu'en las elecciones de diumenge no han triomfat els republicans: ha triomfat en Lerroux. El gran remat, tan inconscient com obedient, no ha fet més que aplegar-se a la veu del pastor. No s'han acoblat pas las pobras ovellas per'assolir la vera república, sinó pera que tingués la satisfacció de recomptar sas existencias aqueix gran mercader en llana.

Peró'ls rabadans (planyem a las ovellas) qu'en el pastor hi veuen un tirá, conspiran; y'l pastor, qu'encara se sent *amo* d'un remat que veyá del tot seu, no deixa d'alarmarse trobantlo un xich mermat.

En Lerroux, pera evitar la desbandada que tart o dejorn s'iniciará francament, sembla que apela a la politica revolucionaria, qu'es la que li ha dat més bon resultat. Fins se'ns diu que l'endemá de las elecciones, a la «Fraternitat Republicana» manifestá que un altre cop ja no seria qüestió d'elegir ell com ara, dictatorialment, uns candidats pera menarlos al municipi, sinó pera menarlos dreturament a la revolució, seguits de tot el poble. Aixís pretén enlluhernar per més temps als babaus que's creuen tenir sanch guerrera. Els anomena exércit pera que s'oblidin de que son ovellas y continuhint formant remat.

La historia contemporanea y la senzilla observació'ns diuen prou qu'en un poble desnaturalisat y desviat com en gran part es el nostre, essent buydas las prédicas qu'escolta y falsos els ideals que se li inculcan, el

ver esperit revolucionari no existeix. Y en Lerroux, inconsistent com a sociòlech y com a republicà (per més que sigui ell y no'l beneyt d'en Salmerón el *jefe único*), será enderrocat o caurà naturalment de son pedestal. Y prou farà'l gran pastor si pot anar a campar-sela lluny d'aquí fent de rabadà d'altres remats.

A Valencia, en las darreras eleccions, han triomfat el blasquistas. L'orgue dels sorianistas, *El Radical*, ab lletja parlaria, califica lo ocorregut de *victoria de los ladrones del sufragio*.

Ladrones ó no ladrones, de lo que's tracta entre'ls moros de Valencia es de que ha guanyat la kabila contraria, com aquí a Barcelona ha guanyat el remat. Digas moros, digas moltons: però no diguis democracia.

Deya La Renaixensa:

Lo regidor electe senyor Nello ha dirigit un remittit á diferents periódichs locals anunciant que ab tot y haver resultat triomfant en las eleccions municipals d'ahir, no pendrà possessió de son lloch al Ajuntament.

Se creu qu'entre los proclamats en la candidatura autoritaria d'en Lerroux encara hi haurá algunas altrás personas ab prou dignitat pera renunciar lo càrrech.

Es opinió general en los círcols polítichs de Barcelona, que'ls candidats lerrouxistas que ahir triomfaren entrarán al municipi bastant quebrantats per lo vicl d'origen de sa proclamació.

Es clar que síl

La Tribuna, orgue d'en Canalejas a Barcelona, no sab per quinas mars navega. Del resultat de las eleccions, favorable als republicans, ne deduïeix que la democracia lleva ventaja.

¿Qu'én dirá d'aixó'l monárquich Canalejas, y com pot sostenirho la mateixa *Tribuna*, que altrás vegadas ha dat probas de bon sentit fent consideracions sobre las formas de govern? Per aquest camí guanyarém els que de govern no'n voldriam de cap mena.

Vaja, senyors de *La Tribuna*: s'ha de confessar qu'en Canalejas n'es d'espabilat, y qu'ls deixa molt enlaira, perque segons sembla, vostés encara son republicans, y aixó es una antigalla que no deu tolerar el *joven* (l) *ex-ministro*. Vull dir el *Lerroux* de la monarquia.

¿Qu'en Canalejas té més talent y es més ilustrat, y no passen per que se'l compari ab en *Lacandru*? Donchs tampoch nosaltres hi passém per lo de que la democracia porti ventatja quan s'elevan els homes que la prostituïeixen.

Ho dihem per la democracia catalana, que no'n coneixém d'altra; perque en tot cas, la d'aqueixos senyors será una democracia castellana importada.

Las historias ne parlan bé prou de *La invasión de los bárbaros*, y fins en Moreno Carbonero'n va pintar un quadre.

Eran gent que, segons els romans, bevian els orins dels cavalls. Per lo demés eran molt demócratas.

El divendres de la setmana passada, el mestre Crickboom inaugura en el teatre Principal la temporada de concerts, ab el concurs del jove pianista Jean Du Chastain.

El mestre Crickboom dirige la *Sinfonia Italiana* de Mendelssohn, la *Obertura de Sancho*, comedia lirica de Jacques Dalcroze, el *Preludi de Lohengrin* de Wagner y la *Rapsodia noruega* de Lalo.

No fou del tot justa la execució de la *Sinfonia Italiana* (res-tenim que dir de sa interpretació), notantse algunas faltas de compenetració entre'l metall y la corda y la fusta, però las demés composicions orquestals obtingueren excelent execució. La *Obertura de Sancho* es una notable página descriptiva, de linias melódicas ben dibuixadas, de caràcter marcadament cómic (suposém qu'es inspirada per l'ilustre Sancho Panza de Cervantes), escrita ab gran coneixement dels efectes orquestals y ab desinvolvura innegable.

El *Preludi de Lohengrin* meresqué, per la seriosa y acabada interpretació de que fou objecte, ls honors de la repetició, y'l mestre Crickboom fou festejat ab grans y justos aplaudiments.

En Du Chastain es un distingit pianista, potser no segur encara de si mateix, però de brillant pervindre a judicar per las probas de son talent que'ns doná en la sessió musical passada. Si en el *Concertstück* de Robert Schumann no'ns demostrá del tot sas qualitats artísticas, en la *locata y fuga d'orga* de Bach, transcrita pera piano per Ferruccio B. Busoni, y en el *Nocturn en re bemol* de Chopin, se'ns presentá com un mestre, tant per lo que respecta a la execució com a la interpretació. Agilitat, forsa y pulcritut ensempe que bon gust, sentiment y serietat, son las qualitats que més devém alabar en el notable pianista francés.

El públich l'aplaudi ab entusiasme.

Ab el títul de *Schola Orpheonica* s'ha constituït una nova societat de concerts vocals, dirigida pel conegut mestre Arthur Marcet.

La nova societat que, per lo que sembla, es una ampliació de la nomenada *Ars Chorum*, donà son primer concert el dissapte passat, en el local propi, carrer de Mendiàbal.

S'executaren composicions de Gevaert, Morera, Josephon, Marcet, Nicolau, Mendelsshon, Vives y Frank. El mestre Marcet y l'sorfeonistas foren molt aplaudits. A aquells aplaudiments hi unim el nostre, desitjant a la novella entitat choral tota mena de prosperitats, a fi de que resulti profitosa pera la cultura musical barcelonina.

Publicacions rebudas:

Jochs Florals del Canigó.—Recort dels Jochs Florals de Barcelona de 1902, suspesos per l'autoritat militar el dia 4 de maig y celebrats el dia 11 de novembre a Sant Martí de Canigó. Preciós llibret que's mantenedors dels Jochs Florals de 1902 han fet imprimir en obsequi a las personas que volgueren pendre part en la suscripció iniciada pera refer als Jochs Florals els diners gastats inútilment en els preparatius de la festa suspesa a Barcelona. Conté l'acta de la festa, el discurs del bisbe de Perpinyà M. Carsela-

de du Pont, el discurs del mantenedor en Joseph M.ª Roca, el de la reyna de la festa, el del mantenedor en Marián Vayreda, y l'hermosissim y entusiasta del president en Francesch Matheu. En el volúm hi figuren dugas hermosas vistas, una interior y l'altra exterior, de l'abadia de Sant Martí de Canigó, alberch que fou de nostres Jochs Florals, qu'en son recinte's celebraren; fora d'Espanya, si, ja que aixis ho volian las mal aconselladas autoritats: però dintre de Catalunya.

Infancia: Método completo de lectura.—*Rudimentos de derecho*.—Aquestas dugas obras, la primera formant el segon volúm del método de lectura, y la segona un excelent extracte de totas las brancas del Dret, degudas a la ploma del professor normal de Gerona en Joseph Dalmau y Carles, se recomanan pera la ensenyansa en els colegis ahont se parla castellà; están fetas obehint a las més avensadas conclusions pedagógicas. Preu, 10 pessetas cada una.

Silabari català, per Pompeu Fabra, publicat per «L'Avenç». Aquest silabari, complertissim en comparació dels castellans que corren, deu ésser passat pels noys simultaniament ab el *Primer llibre de lectura* del mateix autor. Preu, 2 pessetas.

Fidel Giró, impressor.—Carrer de Valencia, 233

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inèdits.

No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA: Un any.. . . .	9	»
EXTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» sense folletins.	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.